

*О.Є. Верней, аспірант
Університету банківської справи
Національного банку України, м. Київ*

ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВІ ГРУПИ: МОЖЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В умовах розвитку ринкової економіки в Україні існує об'єктивна необхідність в інтеграції фінансового та промислового капіталів. Одним із ефективних засобів забезпечення інноваційної моделі розвитку, залучення інвестицій і піднесення виробництва є створення промислово-фінансових груп (ПФГ), за допомогою яких планується розв'язати ряд проблем щодо налагодження взаємозв'язків між банківськими установами, страховими компаніями, підприємствами та іншими учасниками ПФГ. Проте, незважаючи на існуючу потребу та позитивний зарубіжний досвід функціонування промислово-фінансових об'єднань, ПФГ в Україні не отримали належного розвитку.

Після прийняття закону "Про промислово-фінансові групи в Україні" (ПФГ) від 21.11.95 в Україні з'явилась можливість утворення подібних структур. Але при створенні ПФГ практично не передбачається ніякої державної підтримки (лише вибірково надаються пільги щодо експорту й імпорту проміжної продукції) і стимулювання діяльності ПФГ. Такою підтримкою, на наш погляд, могло б бути державне замовлення, яке б сприяло фінансовому оздоровленню підприємства. У той же час існують вимоги щодо обсягу реалізації кінцевої продукції, який повинен бути еквівалентним сумі 100 млн. доларів США на рік, починаючи з другого року після створення ПФГ, що є досить важким завданням. Одночасно закріплена обов'язкова вимога щодо участі підприємств у реалізації державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурної перебудови економіки, що обмежує термін існування ПФГ строком дії програми. Передбачається досить трудомістка та складна процедура створення ПФГ. Також необхідно зазначити наявність обмежень щодо участі в ПФГ лише одного банку. Зазначені та інші фактори призвели до того, що законодавча база не вплинула на створення ПФГ.

Для стимулювання зацікавленості учасників господарських правовідносин в утворенні ПФГ, на наш погляд, необхідно розробити заходи щодо державної підтримки їх діяльності. Вони можуть містити у собі надання пільгових кредитів та інші фінансові заохочення щодо реалізації проектів ПФГ; гарантії з цінних паперів ПФГ; надання державних гарантій для залучення різного роду інвестицій; спрощені умови для просування на зовнішніх ринках вітчизняної високотехнологічної конкурентоспроможної продукції; надання банкам – учасникам ПФГ – з боку НБУ, пільг, що передбачають зниження норм обов'язкового резервування, зміни інших нормативів з метою підвищення їхньої інвестиційної активності. Заходи щодо

державної підтримки ПФГ можуть бути як постійно діючими, так і тимчасовими пільгами, котрі враховують специфіку конкретних інвестиційних проектів та програм.

Використання ПФГ як форми співробітництва фінансових і промислових установ дозволяє збільшити стійкість як промислових підприємств, так і банківських установ; створити фінансовий механізм для розвитку виробництва; акумулювати фінансові кошти в банках ПФГ винятково в інтересах цільових програм; отримувати додатковий прибуток від реалізації продукції усім членам ПФГ з урахуванням банків; одержувати іноземні інвестиції під гарантію уряду, що передбачено законом про ПФГ; проводити інноваційну діяльність, новітні наукові розробки, упровадження яких підвищать якість продукту; покращувати кредитне обслуговування підприємств ПФГ банками, які входять до складу ПФГ, через надання кредитів під більш низькі в порівнянні з ринковими відсотки; одержувати (банку) надійну кредитну клієнтуру, що має ліквідне забезпечення, значний власний капітал, і тим самим вирішити завдання розміщення великих активів.

Функціонування ПФГ вигідне і для держави. По-перше, вирішується проблема скерування банківського капіталу в промисловість; по-друге, збільшується надійність банківської системи в цілому, удосконалюється її структура; по-третє, підсилюється конкуренція між банками, усередині ПФГ за обслуговування найбільш вигідних учасників групи, між ПФГ – за залучення нових великих організацій.

Світова практика господарювання показала, що ПФГ створюються в тих галузях, де проходить їх розвиток. Для України процес формування подібних груп передбачався у зворотному напрямку, через формування угруповань для розвитку певних галузей у період економічного спаду.

Отже, для забезпечення виходу України з економічної кризи необхідні конструктивні зміни в організації управління, планування та регулювання економіки через створення специфічних бізнесових об'єднань – промислово-фінансових груп (ПФГ), які сприятимуть оздоровленню фінансового стану виробничих підприємств. З метою активізації процесу створення ПФГ в Україні насамперед необхідно вдосконалити його законодавчу базу та узгодити інтереси всіх учасників цих угруповань.